

Verslag leerbijeenkomst 'Monitoring groenblauwe dooradering' voor provincies

Door Josefiën Oude Munnink (RVO) en Irini Salverda (WENR)

Hoe kunnen provincies monitoren, en is er draagvlak voor een consistente aanpak?

Op 24 april 2024 organiseerde het [Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid](#) in samenwerking met [Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel](#) een online leerbijeenkomst voor provincies over de monitoring van groenblauwe dooradering (GBDA). In deze bijeenkomst zijn we ingegaan op het recent verschenen monitoring advies groenblauwe dooradering vanuit het [Aanvalsplan Landschap](#). De werkgroep die hierbij betrokken is, wilde dit graag voorleggen aan de provincies. Vragen die spelen zijn: Kunnen provincies uit de voeten met de aanpak die de werkgroep adviseert? Is het Landschapselementenregister (LASREG) een goede onderliggende methode voor de monitoring? Is er draagvlak voor een consistente aanpak, is uniformiteit in monitoring door de provincies wenselijk?

Voorzitter Ronald Hiel (Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel) heette de 70 deelnemers van harte welkom en lichtte het doel en het programma van de bijeenkomst toe. Vervolgens gaf Robin Ammerlaan (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) een toelichting op het monitoring advies groenblauwe dooradering. Daarna presenteerde Harry Stoffer (provincie Overijssel) de ervaringen met de methode LASREG van deze provincie. Tot slot volgde een discussie over de gewenste aanpak voor monitoring.

Toelichting advies monitoring door Robin Ammerlaan (RCE)

Robin heeft meegewerkt aan het [advies](#) vanuit het Aanvalsplan Landschap en geeft een toelichting hierop. Zie hier voor zijn [presentatie](#).

Monitoring is noodzakelijk vanuit meerdere oogpunten:

- om de voortgang van de uitvoering van het Aanvalsplan te monitoren;
- om over het doelbereik te kunnen rapporteren;
- om bij alle betrokken partijen draagvlak te behouden en te versterken;
- om besteding van middelen die gekoppeld zijn aan de uitvoering van het Aanvalsplan te verantwoorden.

Het is één van de vele monitoringsvraagstukken, zoals:

- de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)
- Natura-2000 en het Nederlandse Natuur Netwerk (NNN)
- de Kaderrichtlijn Water (KRW)
- de Europese natuurherstel-verordening
- basiskwaliteit natuur (BKN)
- het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)
 - goede landbouw- en milieucondities (GLMC's)
 - 10% groenblauwe dooradering (GBDA)
- afspraken uit het Klimaatakkoord
 - 10% meer bos binnen de bossenstrategie

Dat betekent dat je monitoringsdata van GBDA ook kunt gebruiken voor het monitoren van andere vraagstukken.

Landschapselementen zijn voor heel veel dingen belangrijk, zoals voor het:

- tegengaan van erosie;
- verbeteren van de bodemkwaliteit;
- vastleggen van koolstof in vegetatie;
- afvangen van stikstof en fijnstof;
- verbeteren van de landbouwproductie door bestuiving en plaagreductie;
- verbinden van leefgebieden van flora en fauna;
- vasthouden van water;
- verbeteren van de (ecologische) waterkwaliteit;
- behouden en versterken van landschappelijke en cultuurhistorische waarden;
- bufferen van weersextremen zoals wind, hitte, droogte en wateroverlast;
- verbeteren van de (recreatieve) verblijfs- en belevingskwaliteit;
- herstellen van het ecologisch evenwicht.

Er zijn drie niveaus voor GBDA te onderscheiden:

1. Kwantitatief (output)

Hiermee breng je de nul situatie in beeld en dat geeft een indicatie van de (rest)opgave. Als je de werkelijke restopgave wil bepalen moet je ook naar de kwaliteit kijken.

2. Kwalitatief (resultaten)

Deze is afhankelijk van de (ecologische) kwaliteit van landschapselementen, individueel én in samenhang. In hoeverre draagt het bij aan de ecologie. Een meidoornhaag bijvoorbeeld wel maar een coniferenhaag niet. Dit is ook afhankelijk van het beheer. Dan kun je vervolgens een nauwkeuriger schatting van % GBDA maken.

3. Impact (effecten)

Hierbij gaat het om monitoring op doelbereik en effecten van GBDA.

Het is ontzettend belangrijk om op uniforme wijze aan de gang te gaan. In deze presentatie wordt vooral ingegaan op niveau 1 en 2.

Het programma van eisen voor monitoring betrof 5 onderwerpen:

- Ruimtelijke afbakening en schaalniveau
- Datakwaliteit en uniforme werkwijze
- Open data
- Centrale regie en governance
- Koppeling met basisregistraties

1. Ruimtelijke afbakening en schaalniveau. Kijk ook over de grens. Een belangrijk advies is om op voorhand geen harde selectie te maken. Dan sluit je bij voorbaat al veel uit. Voor het NPLG telt bijvoorbeeld bebouwd gebied niet mee, terwijl dat er wel weer in zit voor BKN. Je kunt later voor verschillende gebieden selecties maken; verschillende views en filtering. Je kunt het dan voor verschillende doelen op verschillende schalen gebruiken.
2. Datakwaliteit en uniforme werkwijze
 - a. Belangrijk zijn volledigheid en actualiteit en datakwaliteit.
 - b. Doe de monitoring op objectniveau, bijvoorbeeld een bomenrij; welke bomen zitten daarin. Op objectniveau hoef je niet 'af te knippen'. Je kunt later al die objecten opnieuw begrenzen en dan kun je ook wat schuiven met gebieden.
 - c. Hoe ga je om met overlap: stel je hebt een sloot met een bomenrij die erover heen hangt. Tel je die oppervlakte dubbel of niet? Dat wil je wel in alle provincies hetzelfde doen.
 - d. Vergelijkbaarheid van meetmomenten. Als je in het ene gebied in januari meet en in het andere gebied in december van dat jaar dan kunnen daar grote verschillen in zitten. Zorg voor een consistente manier van inwinning. Je wil landelijk hetzelfde kunnen zeggen. Het bepaalt ook de zeggingskracht van trends en ontwikkelingen. Verandert er werkelijk iets of is dit door administratieve veranderingen? Als je Remote Sensing beelden gebruikt heb je een werkelijker beeld dan bijvoorbeeld topografische kaarten die een achterstand in verwerking hebben.
 - e. Als je dezelfde, gedeelde basis gebruikt kun je ook een betere uitwisseling van data bewerkstelligen en nieuwe tools kunnen dan door iedereen worden gebruikt.
 - f. Het systeem stopt niet bij de provinciegrens, denk bijvoorbeeld aan stikstof met de ruimtelijke dimensie van emissies en deposities. Veel effecten zijn grensoverschrijdend. Je wil ook een goede analyse kunnen maken; er ligt een enorme meerwaarde in een bredere blik.
 - g. Verbondenheid met de rest van het netwerk.
 - h. 'Best practices' en deeltoepassingen zijn makkelijker toepasbaar en je hebt informatie om breed in te zetten in de gebiedsprocessen.

3. Open data

Je werkt allemaal aan dezelfde data en nieuwe innovaties. Dat voelt soms spannend (e.g. de gevoeligheid van stikstof, vee-registraties, eigendommen). Op hoger niveau gebruik je dezelfde definities en kun je data uitwisselen; de ligging van landschapselementen is bijvoorbeeld objectieve informatie. Op lager niveau kun je het individueler invullen; bijvoorbeeld op kwaliteit en effecten kun je andere keuzes maken. Kijk waar je de grens zoekt. Het gaat om Open data in de hele productketen; van ruwe data, tot tussen- en eindproducten.

4. Centrale regie en governance

Oproep: trek samen op in het afstemmen van definities, datakwaliteit en werkwijze. Gedeelde definities zijn hierbij randvoorwaardelijk. Niet alleen voor 'KLE' (kleine landschapselementen) maar bijv. ook 'bebouwde kom'. Neem de gezamenlijke basis als vertrekpunt, ook bij een eigen verdiepingsslag. Een breed gedragen systeem zorgt voor correct landelijk beeld en stabiliteit.

Op de korte termijn: maak gebruik van reeds beschikbare databronnen (zie ook volgende presentatie over LASREG). Een gezamenlijke inkoop scheelt kosten. Maak duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden, (wederzijdse) verplichtingen en financiën. Voor de lange(re) termijn: belangrijk

is het duurzaam te beleggen (e.g. basisregistratie-gedachte) met een juridische en financiële verankering.

Het moet beleidsonafhankelijk worden en daarmee minder kwetsbaar. Beleid kan veranderen en dan kan de monitoring ervan ook stagneren. Het moet ook breder belegd worden dan alleen in het Deltaplan want het moet ook landen bij mensen die met andere dingen bezig zijn.

5. Koppeling met basisregistraties

Vooralsnog eerst focussen op het 'kwantitatieve' niveau, dus het hogere niveau. Het zorgt voor een gemeenschappelijke basis en voorkomt een parallelle werkelijkheid. Zorgt tevens voor 'enkelvoudige inwinning, meervoudige benutting'. Het kent ook een gebruiksplicht, wat ook waardevol is.

Het advies is om het BZK traject aan te passen aan Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT):

- Sluit aan bij de coalitie (via IPO)
- Gezamenlijk stroomlijnen van de koppeling tussen eigen informatie en de basisregistratie
- Besluitvorming RTLG en BO Landelijk gebied

Tot slot: Dit advies is als bijlage bij de handreiking NPLG voor gebiedsplannen opgenomen. Het vervolg op het advies heeft betrekking op de gemeenschappelijke basis m.b.t kwantiteit, op kwaliteit, o.a. Meetnet Landschapselementen en op de effecten, o.a. soorteninventarisaties.

Vragen en discussie

Vraag Fryslân: 10% GBDA is niet echt een SMART doelstelling. Hoe weten wij wat wij moeten monitoren als de doelstelling niet duidelijk is?

Antwoord: Er is inderdaad ruimte tussen het kwantitatieve en kwalitatieve aspect, daar is nog discussie over. Het is dan goed om middels het kwantitatieve aspect te weten waar het maximum ligt en om de bandbreedte te weten.

Antwoord: Aan de andere kant is er middels de definitiestudie van het aanvalsplan best wel een smart definitie uitgewerkt. Zie dit [document](#).

Vraag Noord-Holland: In de laatste sheet gaf je er wat over aan, maar kunnen we niet meeliften op methodieken van N2000, NNN, KRW,?

Antwoord: Er gebeurt inderdaad al heel veel vanuit bestaande regelingen, zoals bijv. vanuit het Anlb. Het is van belang dat we dat goed op elkaar laten aansluiten.

Opmerking Noord-Holland: In Vlaanderen werken ze met de Biologische Waarderingskaart. Die is landsdekkend en heel handig voor projecten. Tip om eens naar te kijken:

<https://www.vlaanderen.be/inbo/de-biologische-waarderingskaart/wat-is-de-biologische-waarderingskaart/>

Vraag Collectief Natuurinclusief: Interessant! Ik heb vooral een aanvullende vraag over de kwalitatieve monitoring. Gaan daar ook bredere doelen worden gemonitord dan alleen biodiversiteit / ecologie, dus bijv. ook recreatieve toegankelijkheid

Antwoord: Dit is een mooi voorbeeld van een breed belang. Er zijn veel mogelijkheden voor afgeleide analyses, zoals de recreatieve toegankelijkheid van GBDA, maar ook koolstofvastlegging en plaagreductie.

Vraag Zuid-Holland: In hoeverre is er ook ruimte om specifieke regionale landschapselementen toe te voegen, zoals schurvelingen, en ook innovatieve landschapselementen, zoals greppeltjes?

Antwoord: Ja, in principe zou er vanuit de gemeenschappelijke basis ook ruimte kunnen worden gemaakt voor individuele verdiepingen. Er is nu wel gekozen voor ecologische criteria, daarom zijn sommige zaken zoals agroforestry niet opgenomen. Maar er is openheid om bepaalde dingen alsnog mee te nemen, dus geef het aan. Verder is het goed om te weten dat de telling los staat van de registratie.

Opmerking RCE: Specifiek voor jouw vraag: de schurvelingen kun je onder de 'zandwallen/tuunwallen' scharen.

Vraag Noord-Brabant: Als we gebruik willen maken van open data of zelfs satellietbeelden, passen we dan ook de definitie aan van groenblauwe dooradering op wat we kunnen onderscheiden met satellietbeelden?

Antwoord: Nee beter niet doen, want dan beperken we ons. We kunnen juist beter koppelingen maken met bestaande systemen, zoals met het Anlb dat registreert waar welk type beheer is, zoals kruidenrijke graslanden. Zulke koppelingen zijn waardevol en leidt tot hybride oplossingen.

Vraag Noord-Holland: Ik vroeg mij af hoever LASREG is om de gemeenschappelijke basis dataset voor alle provincies te worden. Op het dashboard zag ik dat de data beschikbaar is voor Gelderland en Overijssel. Is er al landsdekkende data van dit register beschikbaar, en hoever is de samenwerking in dit project?

Antwoord: Ja er wordt gewerkt aan een landsdekkende dataset van LASREG.

Opmerking Noord-Holland: Het lijkt me nog nuttig om de monitoring niet alleen vanuit kansen in te schieten, maar ook vanuit risico's. Is het grootste risico niet dat we de duurzaamheid van GBDA nog niet goed kunnen garanderen. De belangrijkste vraag is misschien wel of we die 10% duurzaam gaan halen.

Presentatie van de ervaringen met LASREG in Overijssel (Harry Stoffer)

Zie hier voor zijn [presentatie](#).

Aanleiding LASREG

Er waren in het verleden al verschillende pogingen gedaan om een landschapsregistratiesysteem te ontwikkelen maar dat mislukte steeds. Er was een onvolledig beeld van de landschapselementen. In 2021 is gebruik gemaakt van een innovatiesubsidie van BZK. Daarmee is in samenwerking met de

provincie Gelderland en een aantal gemeenten een registratiesysteem te ontwikkelen. Dat is begin 2023 opgeleverd. Het liep vooruit op het definitieve document van het Aanvalsplan, maar gelukkig zijn wel veel dezelfde uitgangspunten gebruikt.

Het registratiesysteem was nodig voor monitoring van de beleidsdoelen landschap, Aanvalsplan Landschap met 10% GBDA, bossenstrategie, e.a. Het is ontwikkeld in samenwerking met provincies Gelderland en Overijssel, Datalab gemeenten Gelderland Oost en Boomregister (NEO, Geodan, WUR). Meer info: [Landschapselementenregister \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

Uitgangspunten voor het systeem

- Een complete, actuele en toekomst-vaste basisregistratie (kwantitatief en kwalitatief) van groene en blauwe landschapselementen
- In landelijk gebied en stedelijk gebied
- Elementen onderscheiden volgens definities BIJ12 en Aanvalsplan: houtachtig, kruidachtig en blauwe elementen (lijn/vlak/punt).
- Informatie op objectniveau
- Gebruik van open data (BGT, AHN4, natuurbeheerplan, BRP), data Boomregister en remote sensing
- Er is ook gekeken naar opschaalbaarheid naar landelijk niveau

Houtige elementen (zoals berm, bloemdijk, bomenrij, bos, bossingel, dennen- eiken- en beukenbos, droog bos met productie, droog hakhout, eendenkooi, elzensingel, haagbeuken- en essenbos, hoog- en laagveenbos, hoogstamboomgaard, houtwal, knip- en scheerheg). Harry laat een beeld zien met houtige elementen. Een beeld van satellietwaarnemingen naar boomkronen; en een beeld van boomkronen naar landschapselementen. Open ruimtes tussen bomen neem je mee in de berekening. Dus de kwantitatieve weergave moet je niet als perfect opvatten.

Vervolgens laat hij een eindbeeld uit de viewer zien: die is iets meer geabstraheerd. Een classificatie van de elementen is weergegeven a.d.h.v. indicatoren: oppervlakte, hoogte, ligging, verbindingen, bodembedekking, e.a. Er zijn in totaal 38 elementen. In roze zijn de bermen weergegeven. Er komen altijd een paar foutjes in, bijvoorbeeld een paar solitaire bomen die ook roze zijn weergegeven. Dat kun je er later weer uifilteren.

Blauwe landschapselementen (zoals beek, eendenkooi, greppel, meer/plas/ven/vijver, moeras en rietland, oever, poel, rivier, sloot, ven, zoete plas). Een ander voorbeeld is de eendenkooi als blauw element. Ook hier kun je fouten later weer handmatig corrigeren.

Ervaringen met gebruik van de basiskaart LASREG: mogelijkheden en beperkingen

- a. Het zijn veel details
 - De kracht van het systeem is dat exacte kwantitatieve metingen mogelijk zijn.
 - Een valkuil is: als er onderbrekingen inzitten kan dat leiden tot opsplitsing in afzonderlijke objecten.
 - De dataset bevat overlap (b.v. bermen onder bomen)
- b. Verkeerde classificatie
 - Door verbindingen tussen elementen

- Indicatoren beter relateren aan landschapstype
- Kwekerijen uitsorteren o.b.v. grondgebruik
- Tuingroen is uit te sluiten. Je kunt erven aan of uit zetten. Als het bijv. een lijnelement is dat doorloopt over een erf kun je het mee laten tellen.

c. Ontbreken van elementen

- Bij blauwe elementen ontbreken nog data van waterschappen. Met de waterschappen wordt hier overleg over gevoerd.
- Spoorbermen en zandwegen. Met pro-rail worden spoorbermen opgenomen.
- Ecologisch beheerde kruidenvegetaties
- Hoogstamboomgaarden; kun je wel of niet meetellen

De kwantitatieve data zijn de basis voor kwalitatieve gegevens. Je kunt ook meerdere jaren vergelijken met elkaar.

Huidige mogelijkheden voor kwalitatieve duiding

Gebiedseigen type element. In de definities zijn standaardmaten opgenomen maar hier kom je tot een meer kwalitatieve waardering. Dan kun je beter bepalen in hoeverre het meetelt in het percentage.

1. Compleetheid van elementen bij de kwalitatieve beoordeling meenemen door te kijken naar:

- Onderbrekingen in houtopstanden
- Afname boomkronen
- Opbouw/inrichting van elementen b.v. berm/oever/sloot

2. Belang van houtopstand is mee te wegen door correctie op (grond)oppervlak:

- Solitaire boom 30%
- Lijnelement 60%
- Vlakelement 90%

Opties voor doorontwikkeling

- Algemeen: Verbeteren van het basisbestand, dat geeft minder werk achteraf. Gebruik van AI, om er mee te kunnen experimenteren.
- Mate van verbondenheid: onderbrekingen of tussenafstanden tussen bepaalde landschapselementen.
- Kwalitatieve duiding: mate van bodembedekking, aanwezige ondergroei, overgangen (hoog > laag), bladerdek (LAI). Leeftijd van elementen en structuren (HISGIS). Ruwheid vegetatie (indicator voor beheer). En vanuit veldwaarnemingen: vitaliteit, onderhoudstoestand, aanwezige soorten,....
- Combinaties van landschapselementen als voorwaarde voor leefgebied van kenmerkende soorten. Bijvoorbeeld rietvegetaties o.b.v. reflecties van het blad. Daarmee kun je inschatten welke vegetaties er zijn in moeraszones.

Crowd sourcing app voor veldwaarnemingen

Het moet een openbare app zijn, je moet kunnen checken per object en daar kwaliteitskenmerken aan toe kunnen voegen. Landschappen NL heeft ook een crowd sourcing app gemaakt. Je kunt in de app een object aanklikken en dan kun je een vragenlijst invullen.

Conclusies

- LASREG is goed bruikbaar om met name kwantitatieve ontwikkelingen in groenblauwe landschapselementen te monitoren.
- Het is in de opzet geschikt om als landelijke standaard te gebruiken voor monitoring niveau 1 en met verbeteringen (deels) voor niveau 2.
- Voor niveau 3 zijn veldwaarnemingen echter onmisbaar.
- Het beheer en ontwikkeling van LASREG gebeurt door een externe partij.

Feiten over groenblauwe dooradering in landelijk gebied van Overijssel

Vervolgens laat Harry cijfers en kaarten zien van Overijssel. Hoe ziet de kaartviewer eruit en welke % groenblauwe dooradering zijn er berekend voor verschillende gebieden (GGA-gebied / gemeente / landschapstype) in de provincie. De % liggen gemiddeld tussen ca. 5 en 10 %. Maar als je kijkt naar kwaliteit is dat ca 2,5%.

Het dashboard geeft de mogelijkheid om te selecteren op gemeente, landschap en elementtype.

[Landschapselementen Overijssel \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Ingezoomd met de kaartviewer: Je kunt de volgende gegevens per landschapselement zien: gemeente, landschapstype, element type en oppervlakte.

Dashboard. Met het dashboard kun je selecties maken per gemeente, landschap, erf en element en de daarbij behorende kwantitatieve gegevens ophalen. Bijvoorbeeld het type landschapselementen en landschapstypen in een bepaald gebied.

Basiskwaliteit Natuur

LASREG wordt ook gebruikt voor BKN. Op kaart kan per km² hok worden weergegeven in hoeverre de gemeten landschaps-kenmerken voldoen aan de condities die aan een bepaald landschapstype als streefwaarden zijn vastgesteld.

Toepassing voor landschapswaarden

Mogelijkheden voor ontwikkelingen i.r.t. landschapswaarden. Harry toont het voorbeeld van casco Noordoost Twente. Een generieke methode om vorm te geven aan de doelen voor het Nationaal Landschap: behoud en ontwikkeling van het landschap ofwel een instrument om invulling te geven aan 'ruimtelijke kwaliteit' en uitvoering van de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel.

Toepassing om veranderingen houtopstanden in beeld te brengen (NEO)

Door kwalitatieve beelden over de loop van de tijd te vergelijken kun je zien wat is verdwenen of wat nieuw is in bijvoorbeeld houtopstanden. NEO (for earth observation) is een bedrijf dat geografische informatie genereert op basis van allerlei Open Data over een groot aantal onderwerpen.

Overige mogelijke voordelen/toepassingen

Het geeft (of helpt bij):

- goed inzicht en daarmee ook inspiratie om aan gbda te werken.
- ondersteuning in de praktijk en stimuleert samenwerking
- bescherming voor waardevolle houtopstanden; (preventieve) handhaving en beoordeling meldingen/vergunningen
- compensatie en herstel/aanleg natuur en landschap
- bij uitvoering subsidieregelingen
- een basis voor omgevingsplannen
- Open data voor inwoners, ondernemers en adviseurs
- ontwikkelen en monitoren van beleid

Vragen en discussie

Vraag Zuid-Holland: Zijn er voorbeelden van GBDA monitor geo-informatieproducten (dashboards, viewers, storymaps, websites etc..) die ontwikkeld zijn/worden?

Reactie RCE: <https://www.monitorlandschap.nl/> Monitor Landschap. Discover, analyze and download data from Monitor Landschap. Download in CSV, KML, Zip, GeoJSON, GeoTIFF or PNG. Find API links for GeoServices, WMS, and WFS. Analyze with charts and thematic maps. ...

Reactie Fryslân: Ik vond laatst deze website: [Groenblauwe dooradering - Cobra Groeninzicht \(cobra-groeninzicht.nl\)](http://groeninzicht.nl). Ik kon er niet zo goed achter komen welke data ze hebben gebruikt, maar ik heb een gemeente ingevuld en kreeg vervolgens een infographic van de GBDA van die gemeente in mijn e-mail. Ik weet dus niet zo goed wat de kwaliteit is van dit product en de kwaliteit van de data die hier onder ligt.

Reactie: Er zijn inderdaad nog meer beschikbare methodieken. Cobra is bijv. een vergelijkbare methodiek en is aangekocht door de provincie Noord-Holland. In ons advies pleiten wij voor LASREG omdat dit de meest praktische doorvertaling is op dit moment. Dat is van grote waarde. LASREG is tot nu toe de best en meest ver ontwikkelde methode.

Vraag Zuid-Holland: In Zuid-Holland treffen we veel dijken aan, ik begrijp dat dit element nog ontbreekt? Hoe kunnen we die er aan toevoegen?

Reactie RCE: binnen de GBDA zal dit als kruidenrijk element meegaan, of het op een dijk ligt of niet kan een attribuut/toevoeging zijn. Vanuit de Monitor Landschap publiceren we later dit jaar een landsdekkende kaart met dijken en (dijkrelicten).

Vraag Noord-Brabant: Waarom is ervoor gekozen erven eruit te laten? Vaak is dit een hotspot voor de biodiversiteit. Komt dit vanwege de borging van de elementen?

Antwoord: We hebben de keuze gemaakt om grote erven wel mee te nemen, zie het antwoord van mijn collega hieronder.

Antwoord Overijssel: Objecten op erven met een oppervlak >50 m² hebben we wel meegenomen in de berekeningen. De LASREG dataset is zodanig ingericht dat je naar wens op erfbeplanting kunt filteren.

Vraag student: Hoeveel mensen hebben er gebruik gemaakt van de Crowdsourcing app? Is het een waardevolle aanvulling geweest?

Antwoord: We hebben de app wel laten maken, maar nog niet als zodanig benut omdat we geen capaciteit hadden voor het meerwerk.

Reactie RCE: Provincie Utrecht is ook ver met het aanvullen van de datasets over landschapselementen d.m.v. veldwaarnemingen van (geïnformeerde) vrijwilligers.

Opmerking Utrecht: Waarom is er een nieuwe app voor crowd sourcing gemaakt, het systeem van de landschappen werkt goed in Utrecht en is al goed doorontwikkeld.

Vraag Drenthe: Is dat niet wat tegenstrijdig 6,3 versus 2,5? GBDA dat niet voldoet aan de randvoorwaarden telt in principe toch niet mee? Deze kaart zegt meer over de potentie --> het verbeteren van bestaande elementen vergt wellicht minder inspanning dan de aanleg van nieuwe.

Antwoord: Ja inderdaad. We hebben er toch voor gekozen om het kwantitatieve als uitgangspunt te nemen, maar dat geeft inderdaad vooral het potentieel weer.

Vraag Utrecht: Zijn er landelijke afspraken over wat de doelsoorten zijn voor groenblauwe dooradering? Dat is toch noodzakelijk als je landelijk wilt kunnen monitoren, dan moet je toch ook landelijk de doelen bepalen?

Antwoord: Nee er zijn geen landelijke afspraken over doelsoorten. Dat verschilt per gebied. GBDA is natuurlijk wel opgenomen in het NPLG en heeft daarmee een koppeling met de VHR. En je hebt inderdaad afspraken over landelijke doelen nodig om landelijk te kunnen monitoren, maar dat hoeft niet per se in de vorm van 1 blauwdruk, dat kan ook verschillen van gebied tot gebied.

Vraag Noord-Brabant: Koppelt Overijssel de analyses ook aan handhaving?

Antwoord: Ja we koppelen met handhaving: 2 keer per jaar geven we een update aan de handhavers, die dan gericht op pad kunnen. Dat wil niet zeggen dat we 100% handhaving hebben.

Vraag Noord-Brabant: Is er een koppeling met de groen erfgoed kaart van de RCE te maken voor de waardering van bestaande elementen vwb autochtone bomen en struiken?

Reactie RCE: Nee die is er niet, maar er wordt aan gewerkt door de RCE.

Opmerking Noord-Holland: Noord-Holland heeft het bomen bestand van Cobra aangeschaft. Deze wordt gebruikt voor de inventarisatie GBDA.

Vraag: Zijn er al gemeenten bekend die met LASREG hebben gewerkt en gebruikt hebben voor versterking GBDA?

Antwoord: Ja er is al een aantal gemeenten aan de slag met monitoring.

Reactie RCE: De gemeente die bij de start van het LASREG betrokken was, is Bronckhorst.

Reactie: Bijzonder goed dat de provincie Overijssel met LASREG het begrip Basiskwaliteit Natuur heeft geoperationaliseerd!

Discussie over de gewenste aanpak voor monitoring

Discussievragen

- Kunnen provincies uit de voeten met de aanpak die de werkgroep adviseert?
 - In hoeverre hebben provincies al een aanpak voor monitoring; en welke aanpak dan?
- Is het Landschapselementenregister (LASREG) een goede onderliggende methode voor de monitoring?
 - In hoeverre gebruiken provincies al LASREG (of eventueel andere methoden); hoe gaat dat?
- Is er draagvlak voor een consistente aanpak, is uniformiteit in monitoring door de provincies wenselijk?
 - In hoeverre willen provincies hier samen in optrekken; en hoe dan?

Rondje langs de provincies

Provincie Limburg: Momenteel zijn we bezig met een inventarisatie van het gebruik van LASREG. We zien veel potentie in het systeem. De vraag is hoe kom je aan middelen? Dat is nog zoeken. Als er geld voor is dan móét je immers wel. Wellicht zijn er middelen die uit andere opgaven komen. Als er geen politieke prioriteit is hoe kun je er dan toch mee aan de gang?

Reactie: dit is een punt (financiering, handen en voeten geven aan de uitvoering) dat we de volgende keer op de agenda zouden kunnen zetten. De vraag is of er overleg is met andere provincies, bijvoorbeeld via het LNV-provincies overleg?

Provincie Flevoland: wij gaan wel met LASREG aan de gang. De contracten hiervoor zijn net afgerond. De komende maand gaan we ermee rekenen.

Provincie Utrecht: Wij zijn heel tevreden met het systeem dat we nu hebben maar beseffen ook dat het nodig is om tot een landelijk systeem te komen. We gaan kijken of we een koppeling kunnen maken. De waterschappen hebben ook een eigen systeem (Hydron). Voor kruidenrijke graslanden gebruiken we het ANLb. Voor de bossenstrategie monitoren we ook op landelijk niveau (vanuit LNV); laten we dat voor GBDA ook gaan doen. Zijn er landelijk afspraken over monitoren van doelsoorten?

Reactie: nee die zijn er niet, wel link met VHR doelen via NPLG. Utrecht pleit voor vastlegging van dergelijke doelsoorten want uiteindelijk doen we het daar toch voor.

Reactie: Een suggestie is: trek samen op met LNV en geef aan waar je behoefte aan hebt. Stem samen de methodiek af voor blauwe dooradering, opgaand groen en kruidenrijk grasland.

Provincie Noord-Brabant: Vorige jaar is een eerste verkenning gedaan. Die sloot niet aan bij de handreiking. We wilden dit samen doen met andere provincies maar duidelijk werd dat dit niet centraal georganiseerd werd. De methodiek staat nog open. Willen het ook op soortenniveau voor BKN gaan oppakken. Gewacht wordt op extra capaciteit om dit op te pakken.

Reactie: Als LNV dit niet oppakt, dan kan wellicht het IPO dat doen?

Provincie Zuid-Holland: Wij zijn positief gestemd over de aanpak en we zien graag een uniforme aanpak. We gaan ons hierop beraden.

Provincie Noord-Holland: Wij sluiten ons hierbij aan. Eerste inventarisatie uitgevoerd door COBRA mede o.b.v. BGT, erfgoeddata. LASREG is wel ter sprake geweest maar met de veronderstelling dat het een Basisregistratie zou worden is besloten daarop te wachten, want dan zou het vanzelf allemaal openbaar beschikbaar komen. We vragen ons af of LASREG echt open data worden. Voor LASREG moet nu betaald worden en dat is lastig.

Reactie: Opname in de Basisregistratie is een heel traject wat zo 6 à 7 jaar kan duren. Beseff dat je – als je samen 1 set data wil – dat het geheel wel goedkoper wordt. Samen sta je sterker. Wees ook scherp op wat je onder Open Data verstaat. Binnen LASREG is een traject gestart voor een opendata systeem.

Provincie Noord-Brabant: Er moet nog veel ontwikkeld worden. Niet alleen om de analyses te kunnen doen, maar ook om bijvoorbeeld de kwaliteit van GBDA in het systeem te krijgen.

Reactie: Advies om zo spoedig mogelijk naar de hoofdmoot te gaan en de 80-20% te hanteren en samen te werken. Zo heeft de provincie Utrecht een subsidie van BZK gekregen om met NEO naar natuurvriendelijke oevers te kijken. Kijk of je daarin samen kunt optrekken. Juist vanuit een gemeenschappelijk aanpak kan dan snelheid gemaakt worden.

Provincie Drenthe: We werken met LASREG. De data is er nu, en we zijn bezig om te kijken wat wel of niet meetelt voor GBDA. Er wordt nog gewerkt aan de viewer. Dit landelijk oppakken werkt fijner, maar niet als je heel lang moet wachten om verder te kunnen.

Provincie Zeeland: We werken ook met LASREG en NEO. De data is er. De viewer is nog in ontwikkeling. We zeiden dat 3% aanwezig is maar konden dit niet hard maken. We kijken nu hoe we omgaan met typen landgebruik als fruitteelt, agroforestry, dijken, erven, etc. Wat daarnaast ook speelt is visievorming over waar je bepaalde GBDA wilt realiseren of versterken. Als je het in beeld brengt zie je witte vlekken en kun je op basis daarvan keuzes maken.

Provincie Fryslân: In Fryslân zijn we bezig met een interne pilot voor de bossenstrategie waarvoor ook NEO wordt gebruikt. We zijn een inventarisatie aan het maken op basis van Open Data, ANLb, ... We hebben ons gehouden aan de instapwaarden (?...) op basis van het NPLG. De kwaliteitsslag moet nog worden gemaakt. Aanvulling: Er is een eerste inventarisatie gedaan.

Provincie Gelderland: We gebruiken LASREG. Op basis van LASREG kwamen we gemiddeld op 7,5% GBDA. Als de kwaliteit wordt meegerekend zal dit lager uitkomen. We focussen ons nu vooral op de uitvoering. Er is een aanvraag ingediend bij het ministerie voor maatregelenpakket om kwaliteit verder te onderzoeken en voor de uitvoering. Er is echter nu nog geen capaciteit.

Provincie Overijssel: Wij sluiten ons aan bij een landelijk systeem.

Provincie Groningen is niet aanwezig.

Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden: Als waterschappen werken we nu aan het blauwe deel. Heel fijn als er een landelijk systeem komt. We zijn ook op landelijk niveau bezig om de beheersystemen op elkaar aan te laten sluiten via DAMO HydroObject.

Hoe nu verder?

Je kunt kijken hoe je a) gezamenlijk kennis kunt uitwisselen en b) hoe je het samen verder concreet gaat oppakken. Hoe gaan we dat organiseren?

Overijssel: Goed om dit met het IPO te bespreken. Iedereen werkt nu met NEO. Dat is een commerciële partij waar je lid van moet worden.

Provincie Flevoland: Er is geen werkgroep GBDA. Het netwerk van LNV met de provincies hierover is nog in een opstartfase. Die heeft geen directe relatie met de IPO werkgroep Natuurbeleid. Voor de bossenstrategie was er wel een werkgroep.

Provincie Zuid-Holland: Vanuit het Aanvalsplan zijn ze ook bezig met het IPO.

Provincie Overijssel: we kunnen in de IPO werkgroep Natuurbeleid ondersteuning voor een gezamenlijke aanpak voor GBDA agenderen.

Provincie Noord-Holland: Er is overlap met de Bossenstrategie m.b.t. bosjes tussen 0,5 en 1,5 ha. De coördinatoren van de bossenstrategie moeten zich dat ook realiseren.

Afsluiting

De bijeenkomst wordt afgesloten met dank voor de presentaties en de bijdragen van de deelnemers.

Aankondiging dat er een veldexcursie wordt georganiseerd door het Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid op 27 juni in de Alblasserwaard over de gebiedsgerichte aanpak van GBDA, vooral gericht op het aspect kwaliteit, de relatie met BKN, en monitoring.

Op 29 mei wordt er een seminar georganiseerd over BKN vanuit het Aanvalsplan. Met de 200 aanmeldingen zit het al bijna vol, maar er is nog ruimte.